

Monumentnummer*: 528295

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 01 december 2010
Kadaster deel/nr 82984/52

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Amsterdam		Amsterdam		Noord-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Lorentzlaan	71			1097 KJ	Amsterdam		
Lorentzlaan	73			1097 KJ	Amsterdam		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Watergraafsmeer	A				4289		

Omschrijving**

Inleiding

H-vormig SCHOOLGEBOUW, Prof. Zeemanschool, gebouwd in 1952-1953 naar ontwerp van J.A. Leupen, hoofd van de Afdeling Gebouwen van de Dienst der Publieke Werken van Amsterdam, gelegen in het hart van de buurt Jeruzalem in de wijk Frankendael. De uitbreiding uit 1960 verdubbelt de oorspronkelijke H-vorm. Dit bouwdeel is meebeschermd omdat het een bouwkundige eenheid vormt met het deel uit 1952-1953 en een voortzetting is van het oorspronkelijk ontwerp.

De school is een essentieel onderdeel in het stedenbouwkundig ontwerp van Jeruzalem. De gedachte om bij een school voldoende ruimte in te richten met een speelterrein dateert uit de jaren 30. Deze al vóór de Tweede Wereldoorlog moderne (internationale) opvatting werd later verder gemoderniseerd aan de hand van de laatste onderwijsinzichten. In de onderwijskundige vernieuwing die gecombineerd moest worden met de snelle bouw van veel scholen, speelde de gemeente Amsterdam een voortrekkersrol. Op initiatief van de Wethouder voor Onderwijs A. de Roos werd na de oorlog een studiec commissie ingesteld die de bouw van nieuwe scholen voor het kleuteronderwijs en het lager onderwijs moest voorbereiden. J. Leupen, hoofd van de Afdeling Gebouwen van de Dienst der Publieke Werken, en P. Bakkum, Gemeentelijk Inspecteur van het Onderwijs, speelden een belangrijke rol in deze commissie, de Afdeling Stadsontwikkeling werd vertegenwoordigd door mw. J.H. Mulder. De inspiratie om de vernieuwing van het schoolgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

systematisch aan te pakken kwam op dat moment vooral uit het buitenland. Met name in Engeland, de Verenigde Staten en Zwitserland was al grote vooruitgang geboekt. Onder invloed van het inzicht dat frisse lucht en zon gezond zijn voor kinderen was de openluchtschool al decennia eerder een ontwerpopgave voor architecten geworden, wat in Amsterdam geresulteerd had in de beroemde openluchtschool van Jan Duiker. Naast een gezonde omgeving voor leerlingen moest rekening worden gehouden met een verkeerskundig veilige situering, loopafstanden, licht en ruimte. De school is ontworpen en gebouwd als semi-permanent gebouw, noodgedwongen omdat het Ministerie tot 1952 geen toestemming gaf voor de bouw van permanente schoolgebouwen.

Omschrijving

Het SCHOOLGEBOUW is ontworpen in een H-vorm als experimentele vorm om van twee zijden daglicht in het klaslokaal te krijgen. Om die reden heeft de school geen gangenstructuur. De aanpassing van de lichttoetreding was ook nodig om een flexibele opstellingen van het klassenmeubilair mogelijk te maken. De school bestaat inclusief de latere uitbreiding uit drie rechthoekige, eenlaagse bouwvolumes die parallel aan elkaar liggen en door twee korte gangen met elkaar verbonden zijn. De rechthoekige bouwvolumes vormen de lange poten van de letter H en de ene poot bevat klaslokalen en de andere gymzaal, aula etc. De doorloop vond bij gebrek aan gangen rechtstreeks van klas naar klas plaats. Om de hinder van de doorloop toch te beperken, werd bij iedere klas een garderobe- en toileteenheid opgenomen. De zuidwestelijke poot was iets langer omdat daar een ruimte voor leerkrachten was ingericht. De aanbouw uit 1960 heeft een rechthoekig staand schuin uitstekend televisievenster. De gevels zijn uitgevoerd in houtskeletbouw, thans vooral met glazen delen ingevuld. Glazen buitendeuren openen op de binnenhoven. Het houtwerk was - evenals delen van het interieur - in frisse kleuren uitgevoerd. De kopse gevels uitgevoerd in gelige breuksteen vormen een contrast met de licht gedetailleerde, transparante langgevels. De volumes worden afgedekt met een flauw hellend zadeldak. Tegenwoordig is de school zowel een lagere school als kindercrèche voor welke functies het interieur is aangepast.

Waardering

Het SCHOOLGEBOUW is van nationaal belang als eerste, relatief gaaf en zeldzaam voorbeeld van een semi-permanent schoolgebouw in H-vorm. Deze nieuwe schoolplattegrond markeert een sleutelmoment in de bouwgeschiedenis van Nederlandse scholen, omdat het volgens de modernste onderwijsinzichten ontworpen is: leerlingen kunnen in het gangloze gebouw optimaal profiteren van licht, lucht en ruimte, hetgeen een gezonde leeromgeving creëert. Het is typologisch van belang omdat de (semi-permanente) H-vorm model heeft gestaan voor scholen elders in Nederland. De aanbouw die de oorspronkelijke H-vorm kopieert heeft waarde als bevestiging en voortzetting van het unieke, eerdere H-concept en is daarmee zowel fysiek als inhoudelijk onlosmakelijk verbonden. De school vormt bovendien een essentieel (steden)bouwkundig onderdeel van de Wederopbouwbuurt Jeruzalem en de wijk- en tuindorpedachte die aan de buurt ten grondslag ligt en heeft daarmee ensemblewaarde. Als deel van het tuindorp en als model voor scholen in Nederland heeft deze school ook hoge cultuurhistorische waarde. Het toont voorts de integrale, ideële aanpak en samenwerking tussen (steden)bouwkundigen en onderwijspecialisten van de gemeente Amsterdam aan.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Onderwijs en wetenschap

Functie

Schoolgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument